

tempora multitudinem salvandorum **631** etiam præter istos habuisse non diffitetur; magnam, sed invidiam divini muneris largitatem veteri populo collatam asserit: siquidem omnem illam multitudinem omnia, quæ de mysterio nostræ redemptionis superius enumerata sunt, liquido præcognovisse constiterit. Cum enim ex his quidpiam tunc nec scriptum manifeste, nec publice prædicatum fuisse manifestum sit: restat ut fateamur omnia omnibus per Spiritum revelata fuisse; et sic omnes spirituales, omnes perfectos, omnes exstitisse prophetas, quotquot ab adventu Domini retro justi et salvi fuerunt. Fuit itaque antiquis temporibus aut perrara salus, aut nimium numerosa perfectio: quorum quidem quodlibet sapere, discretionis terminos excedere est.

12. Quod si videtur tolerabilis, imo et Deo dignus [al. justius] iudicatur, replesse potius et ditasse sæcula illa multitudine perfectorum, quam salvandorum tanta fuisse paucitate contentum, quatenus et salvi non pauci tunc fierent, et omnes nihilominus repleti spiritu prophetico, necdum revelata mysteria jam tunc penetrarent: si, inquam, hoc recipitur, benedicimus quidem Deum in donis suis; sed quid tempori gratiæ reservatum sit, non videmus: nisi quod tempus gratiæ illud potius juxta sententiam hanc fuerit appellandum, in quo tot et tantæ Dei populo divitiæ spritus affluebant; ut illud prorsus incredibili felicitate cerneretur impletum, quod Moyses optabat, cum diceret: *Quis dabit ut omnes prophetent?* (Num. xi, 29.) Quæso, quid simile attulit Evangelium? Frustra gloriatur Paulus de primitiis spiritus, quas se putat cum suis coapostolis accepisse; cum nil tale in diebus suis potuerit experiri. Denique aiebat: *Numquid omnes propheta?* (I Cor. xii, 29.) Frustra, inquam, gloriatur de Evangelio suo, quia non ab homine, neque per hominem illud acceperit, sed quasi speciali quadam prærogativa per revelationem Jesu Christi (Galat. i): cum et ante ipsum per Spiritum sanctum fuerit etiam populus revelatum. Sed nec apostolus Petrus profecto debuit propheticum illud ad sua tempora retorquere, *Effundam de Spiritu meo super filios et filias vestras: et prophetabunt filii vestri et filiae* (Act. ii, 17; Joel ii, 28); si abundantior jam præcesserat transactis sæculis effusio Spiritus. Aut certe Propheta, vel potius in Propheta Deus (si vere illa tempora apostolica, cum hoc diceret, intuebatur), non plane, *Effundam*, sed, *Subtraham magis de Spiritu meo* dixisse debuerat. Quid enim? si filiis Evangelii omnes veteres justos pares facimus in scientia, numquid non et superiores in gratia consequenter fateri necesse est utpote quos non lectio, sicut nos, aut prædicatio, sed ipsa unctio docuerit omnes de omnibus.

14. Esto tamen: toleremus nos nostram injuriam, et Apostoli quoque suam, ut et ipsis minimi etiam antiquorum justorum comparentur in scientia, præferatur in gratia. Sed est sane quod ullo omnino

pacto non ferimus, et merito; ut Dominus videlicet gloriæ sentiatur vel falli unquam potuisse, vel fallere voluisse. Et quidem ipse protestatus est, inter natos mulierum majorem Joanne Baptista non surrexisse (Matth. xi, 11). Vide autem si non vere falsum fateri cogimur Veritatis hoc testimonium, si tantum tribuamus veteribus, quantum nec Joanni vindicare valemus. Non utique fit injuria Joanni, si quid ignorasse creditur aut dicitur, nimirum quod et ipse non diffitetur: sed si quod præconi Veritatis negamus, contra præconium Veritatis alteri damus; hoc non tantum injuria, sed et blasphemia est, et plane contradicere non Joanni, sed Veritati. Quid ergo? Amicus sponsi dubitat, et quærit, *Tu es qui venturus es, an alium expectamus* (Ibid., 3), et nos millibus hominum certitudinem de omnibus nostro mendacio confirmamus.

14. Nec ipsos de se ita veteres sensisse, paucis advertere possumus. Moyses scribit Deum ad se loquentem dixisse sic; *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob; et nomen meum Adonai non indicavi eis* (Exod. iii, 6, et vi, 3); subaudit, sicut tibi. Ostendit ergo se de Dei notitia **632** plus aliquid præcedentibus patribus accepisse. David quoque super doctores suos et seniores donum sibi intelligentiæ audacter præsumit, ita dicens: *Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est*: et rursum, *Super senes intellexi* (Psal. cxviii, 99, 100). Sed et propheta Daniel, *Pertransibunt*, ait *plurimi et multiplex erit scientia* (Dan. xii, 4); ampliorem scilicet rerum notitiam promittens et ipse posteris. Si ergo, ut ait etiam sanctus papa Gregorius, secundum incrementa temporum crevit et scientia spiritualium patrum; et quanto viciniore adventui Salvatoris exsiterunt, tanto mysterium salutis plenius perceperunt (Hom. 17 in Ezech.): non est dubium, quia his qui et præsentibus fuerunt multo amplius contulerit rerum ipsarum exhibitio, at præsentia exhibentis. Denique et audiunt, *Beati oculi qui vident quæ vos videtis* (Luc. x, 23); item: *Vos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audivi a Patre meo, nota feci vobis* (Joan. xv, 15). *Multi, inquit, reges et prophetae voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt; et audire quæ auditis, et non audierunt* (Luc. x, 24). Quare? ut videlicet clarius largiusque perciperent, quod vix tenuiter obscureque præsenferant. Alioquin quid opus erat foris videre carnem, et carnis audire sermones, si jam intus a Spiritu fuerant perfecte instructi de omnibus? præsertim cum Dominus dicat, *Caro non prodest quidquam, spiritus est qui vivificat* (Joan. vi, 64). Quod si Propheta, et qui illustriores videbantur in illo populo, non omnes omnia liquido æqualiter agnoscere valuerunt, sed alii plus, alii minus; prout eis Spiritus dabat, dividens singulis prout volebat, idque absque præjudicio suæ sanctitatis atque perfectionis: quanto magis simpliciores quique justi sine detrimento salutis, salvationis tempus, modum et ordinem nescire po-

tuerunt, quæ tamen certa spe et fide, uti promissa fuerant, firmissime tenuerunt?

15. Quanti hodieque profecto in populo christiano vitæ æternæ, sæculique futuri, quod indubitanter credunt et sperant, et ardentem desiderant, formam tamen ac statum ne cogitare quidem vel tenuiter norunt? Ita ergo multi ante Salvatoris adventum, Deum omnipotentem tenentes et diligentes suæ salutis gratitum promissorem, credentes in promissione fidelem, sperantes certissimum Redemptorem, in hac fide et expectatione salvati sunt: licet quando, et qualiter, et quo ordine salutis repromissa fieret, ignorarent. Denique Beda aperte docet aperta omnia omnibus nequaquam fuisse quæ de Christo futura erant, quod tu quoque testimonium in tua epistola posuisti. « Unum, » inquit, « idemque dominicæ crucis tropæum prius Prophetae et Moyses, quam Apostoli noverant et prædicabant: sed Prophetae hoc aliquoties figuratis velatisque sermonibus, Apostoli autem Apostolorumque successores patefacta luce Evangelii semper aperte prædicabant: ita ut nunc omnis populus christianus scire et confiteri debeat fidem, quam eo tempore pauci admodum, et perfectiores quique noverunt; quamvis omnis populus Dei etiam tunc ejusdem mysteria fidei in legalibus cæremoniis typice portaret. » Multa sunt quæ ad hæc confirmanda concurrunt: sed modus epistolæ cuncta non patitur, nec opus est. Arbitror enim, ut ante jam dixeram, me quoque non respondente, ea potuisse sufficere quæ tua super hoc epistola continet. Sed hoc [al. hæc] addidi, ne intactum quid præterirem ex omnibus quæ petisti.

CAPUT IV.

Ostendit dari peccatum per ignorantiam contra assertorem contrariæ opinionis.

16. Jam contra tertiam assertionem non multum nobis arbitror laborandum, tum quod manifestam nimis præferat falsitatem; tum quod ipse ejus inventor, in sua superiori sententia ipsam per se satis impugnet, sibi metipsum contrarius. Cum enim de nocturno illo privatoque susurrio Domini cum Nicodemmo, laqueum nectat publicæ damnationis per totum orbem ignorantibus, arbitrans videlicet neminem ex **633** illa hora potuisse salvari, qui non fuerit baptizatus; nonne aperte peccatum ignorantie, et peccatum damnabile confitetur? Nisi forte tam protervum sit, ut Deum homines sine culpa damnare existimet. Verendum tamen, ne si vel breviter non respondetur stulto juxta stultitiam suam; putans forte sapientiam, securius spargat seminarium vecordie in auribus insipientium, et ita jam insipientiæ ejus non sit numerus. Veritatis proinde testimoniis, paucis et manifestis, manifestum mendacium confutetur. Is forsitan qui asserit non posse peccari per ignorantiam, nunquam pro suis ignorantibus deprecatur, sed potius prophetam irrideat deprecantem et dicentem: *Delicta juventutis meæ, et*

(173) Nempe Evangelium Lucæ, I, *Missus est*, et quidem in homilia 1, infra, tomo III.

ignorantias meas ne memineris (Psal. xxiv, 17.) Forsitan et reprehendet Deum exigentem pro peccato ignorantie satisfactionem. Loquitur enim in Levitico ad Moysen dicens: *Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his quæ lege Domini prohibentur, et peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram æstimationemque peccati; et rursum: Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit, et dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum* (Levit. v, 17-19).

17. Si ignorantia nunquam peccatum est, cur dictum est in Epistola ad Hebræos, quia in secundo tabernaculo semel in anno solus pontifex intraret, non sine sanguine, quem offerret pro sui et populi ignorantia? (Hebr. ix, 7.) Si peccatum ignorantie nullum est, non ergo peccavit Saulus, quod persecutus est, Ecclesiam Dei, quoniam quidem ignorans hoc fecit, manens in incredulitate. Bene itaque faciebat, quod erat blasphemus, et persecutor, et contumeliosus; quod erat spirans minarum et cædis in discipulos Jesu; et in hoc ipso quippe abundanter æmulator existens paternarum suarum traditionum (Galat. i, 13, 14). Non ergo debuit dicere: *Misericordiam consecutus sum* (I Tim. i, 13); sed, *Mercedem recepi*; quippe quem ignorantia a peccato reddebat immunem, insuper et æmulatio remunerabilem judicabat. Si, inquam, ignorantia nunquam peccatur; quid ergo causamur adversum occisores Apostolorum, quandoquidem non solum malum esse nesciunt interficere illos, sed insuper quoque id faciendum arbitrati sunt obsequium se præstare Deo? (Joan. xvi, 2.) Sed et frustra in cruce Salvator pro suis orabat crucifixoribus, quippe nescientibus, ipso teste, quid facerent (Luc. xxiii, 34, et ita nequaquam peccantibus. Neque enim fas est ullatenus suspicari mentitum fuisse Dominum Jesum, aperte perhibentem eos ignorare quid facerent; etsi forte de Apostolo dubitet quis, quod carnem suam æmulans, sicut homo mentiri potuerit, ubi ait: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent* (I Cor. ii, 8). Numquid non ex his satis apparet, in quantis jaceat ignorantie tenebris, qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam? Sed de his hactenus.

CAPUT V.

Sententiam quamdam suam male acceptam a calumniis vindicat. nempe, Quod Angelos latuerit consilium Incarnationis Dominicæ.

18. In fine mihi insinuas, amabiliter quidem, moveri aliquos super quadam mea sententia, qua dixi cum Evangelium exponerem (173), consilium Dei nulli, etiam beatorum Angelorum, antequam Virgini revelatum. Primo quidem inde, ut arbitror, quia non satis juste moventur, advertere possunt quod eandem sententiam non constanter affirmo, sed cum temperamento, suspendens sub disjunctiva

particula : « Vel ideo, » inquam, « dictum est, a Deo. » Siquidem præmissa una causa quæ mihi videtur, cur Evangelista, cum diceret : *Missus est angelus Gabriel, nominatim subjecerit, a Deo (Luc. 1, 26)*; alteram quoque temperate quidem et sub disjunctione subjunxi, quo et mihi non incumberet defendendi necessitas, et lectori daretur eligendi **634** facultas quam e duabus voluisset [*al. maluisset*]. Si igitur una quælibet illarum stare potest, de altera quid suggillor, quippe qui neutram affirmans, lectoris utramque magis iudicio derelinquo? Quamquam etsi ex sententia dixerim, ignotum usque tunc [*al. adhuc*] sanctis Angelis fuisse Dei consilium, non quidem quia per incarnandi Verbi mysterium Dei propositum erat quandoque operari salutem in medio terræ (hoc enim et multis mortalium et præscire donatum est, et prædicere), sed quod potissimum tempus, quemve locum, vel modum, præcipueque quam virginem, ad implendum propositum suum elegisset Deus; si, inquam, hoc Dei consilium non de opere, sed de tempore, loco, modo, atque persona, etiam sanctos ignorasse Angelos senserim et scripserim; profecto non video cur incredibile videatur. Sane ibi unusquisque in suo sensu securus abundat, ubi aut certæ rationi, aut non contemnendæ auctoritati quod sentitur non obviat.

19. Quænam enim me ratio sive auctoritas sentire cogat, etiam tempus illud ab antiquo Angelis innotuisse, de quo Apostolus : *Postquam venit, inquit, plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege? (Galat. IV, 4.)* Credibilis magis fortasse videtur, ut sicut futuri adventus Domini, ipso teste, diem prorsus ignorant (*Matth. XXIV, 36*); ita quoque prioris tempus nequaquam præscierint. Quis scienim, si modo illo spirituali Dei Sapientia de primo adventu suo et Angelis illud locuta sit, quod Apostolis per os carnis assumptæ de secundo legitur respondisse : *Non est, inquit, vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate? (Act. 1, 7.)* Quæ me rursum credere compellat necessitas, Angelos jam ante advertisse civitatem Nazareth, quam illo cernerent missum archangelum Virginem salutare, et partum nuntiari divinum? Siquidem quod præelecta fuerit Bethlehem nativitati, Jerusalem passioni; etiam sic aperte præscitum et prædictum est a Prophetis. Quod autem et Nazareth prævisa similiter est conceptioni, non tamen similiter, ut arbitror, prævisum fuisse et a Prophetis, evidens aliquod invenitur de Scripturis testimonium. Nam quod legitur, *Quoniam Nazareus vocabitur (Matth. XI, 23)*, profecto evangelista, qui hoc de propheta sumit, non tam ad conceptionem, quam ad educationem referri satis evidenter ostendit, quod illo videlicet ex Ægypto reportatus fuerit, illicque nutritus. Denique Judæi ad Nicodemum, *Scrutare, aiunt, et vide, quoniam propheta a Galilæa non surgit (Joan. VII, 52)*. Et quidem scienti legem loquebantur, et qui magister erat in Israel, nihilque facile ignoraret ex omnibus : et tamen tota fiducia

instabant, monstrantes Scripturas non loqui Christum venire a Galilæa, cujus Nazareth civitas esse cognoscitur. Plus sane ad manum fuit eis testimonium de propheta, ex quo Regi locum sciscitanti nativitatis, incunetanter Bethlehem responderunt. Itaque natus in Bethlehem Christus est (*Matth. II, 1*), et in Jerusalem passus; et utrumque aperte prædixisse Prophetas manifestum est. Conceptus æque est et in Nazareth civitate Galilææ : nec tamen visum est occurrere quidpiam vel Nicodemo, per quod sive Galilæam, sive Nazareth ad Christi adventum undecunque pertinere doceret.

20. Sic quoque Nathanael, doctus et ipse in lege, Philippo nuntianti Jesum filium Joseph a Nazareth, mox sub interrogatione admirando respondit : *A Nazareth, inquit, potest aliquid boni esse? (Joan. 1, 46.)* Nimirum admirans quod a Nazareth Christus nuntiaretur, quod ex nulla penitus Scriptura recole-ret. Aut si non interrogando quidem, sed magis affirmando illud respondisse contenditur, memor utique præfati testimonii, quoniam *Nazareus vocabitur* : non tamen perinde, quod in Nazareth conceptus fuerit Jesus, eum agnovisse constabit; cum multæ aliæ causæ occurrere potuissent, cur illud propheta prædixerit. Potuit ergo et de conceptionis loco, ut Prophetas, sic et Angelos divinum latuisse consilium.

635 21. Modum deinde illum tam incomprehensibilem, quem et Virgo sollicita requisivit, unde, quæso, doceri queam Angeli fuisse præcognitum? Mihi vero videtur, ne ipsi quidem (ut pace ejus dixerim) qui nuntiabat : quod et ipse fatetur, si ejus verba diligenter advertimus. Respondens quippe, *Spiritus sanctus superveniet in te*; nonne aperte mittit ad magisterium Spiritus sancti, cujus unctione doceatur de omnibus, quorum ipse sibi non præsumit scientiam, et discat experiendo quod audiendo non poterat? Denique subjungit : *Et virtus Altissimi obrumbrabit tibi (Luc. 1, 35)*; expressius profecto significans modum secretissimum arcani incomprehensibilis et ineffabilis sacramenti, quo quasi in umbra cum sola, et in sola Virgine, sola Trinitas conceptum fuerat operatura divinum. Ad hoc quoque investigandum mysterium minus se idoneum confitetur magnus ille Joannes, cum se indignum perhibet solvere corrigiam calceamenti. Sed et ipsam Virginem, rogo, unde probabitur ex nomine, vel ex facie ante cognitam Angelis, quod ipsa videlicet esset quam Deus elegerit in matrem sibi, excepto duntaxat archangelo, cui et servanda ab initio tradita fuisse credenda est! Porro autem si diabolus eam nec post conceptionem agnovit, Joseph utique desponsatione deceptus; credi potest et sanctis Angelis vel ante minime innotuisse, quod ipsa videlicet esset Dei mater futura. Sane etenim reprobi spiritus, etsi destituti sunt participatione gratiæ spiritualis, non tamen vivacitate industriæ naturalis.

22. Videsne, in quantis, salva fide et veritate Scripturarum, divinum Angeli consilium poterant ignorasse, præsertim ut horum revelandorum præ-

rogativa matri Virgini servaretur? Primum equidem est tempus, secundum locus, tertium modus, quartum electio personæ virginalis. Hoc responde fratribus, qui me reprehendunt quod dixerim ad laudem Virginis, ideo positum esse a Deo, ne cui forte

vel beatorum Angelorum suum consilium Deus priusquam Virgini, revelasse putetur, excepto duntaxat archangelo Gabriele. Suum consilium dixit, non de opere, sed de operis tempore, de loco, de modo, de personæ quoque electione. Vale.

ADMONITIO IN OPUSCULUM XI.

636 1. Epistolam sequentem, quæ inter Bernardinas ordine centesima nonagesima est, Horstius in classem tractatum ob epistolæ prolixitatem ac materiæ dignitatem rejectit. Scripta fuit occasione damnationum Abælardi errorum in synodo Senonensi, quam anno 1140 frequenti Gallicanorum episcoporum consensu, præsentem rege Ludovico Juniore, celebratum diximus in notis ad epistolam centesimam octogesimam septimam. In Synodica epistola, quæ inter Bernardinas est centesima nonagesima prima, et in alia quæ modo est ordine trecentesima trigesima septima, Innocentio pape significant Patres, Abælardi errores a se damnatos, intacto auctore, quod ad sedem apostolicam appellasset : atque errorum capitula « plenius contineri in litteris domini Senonensis. » Has litteras non alias esse credimus, quam subsequentem Bernardi epistolam, in qua ejusmodi capitula referuntur, strictimque refelluntur. Eadem sunt capitula, quæ Gaufrido Carnotensi episcopo et Bernardo direxerat Guillelmus, ex Sancti-Theodorici abbate tunc monachus Igniacensis, uti apparet ex ejus litteris superius editis inter Bernardinas.

2. Capitula ista partim sibi falso imposita conquestus est, partim pro suis agnita correxit Abælardus in Apologia sua, in qua Bernardum, tanquam unicum adversarium suum, ut delatorem malignum aut inconsideratum passim lacessit. Bernardi patrocinium adversus eas calumnias suscipere duo ipsius Abælardi quondam familiares, qui ab ejus erroribus tandem resipuerant, Gaufridus, Bernardi postea notarius; et quidam abbas anonymus « Nigrorum monachorum. » Utrumque designaverat Chesnius in Notis ad Abælardum : sed amborum opuscula modo typis edita sunt in tomo quarto Bibliothecæ Cisterciensis : ubi eruditus editor Bertrandus Tisserius observat, abbatem istum anonymum alium esse a Guillelmo Sancti-Theodorici. Abbas porro erat in Francia, id est in metropoli Senonensi vel Remensi, teste Gaufrido, ut mox videbimus; tresque libros, adversus Abælardum a se scriptos, Hugoni Rotomagensium archiepiscopo dedicavit. Eum « dominum » suum vocat initio libri secundi, itemque clarissimam Rotomagensium lucernam : qui catholico pectore, inquit, de Deo tuo sentis, catholico ore loqueris, et catholica manu cæteris excellentius scribis. »

3. Ex capitulis errorum Abælardo imputatis, quædam in vulgatis ejus operibus desiderantur. Unde nonnulli occasionem arripunt insinulandi Bernardum, quasi Abælardo falsos errores affinxerit, et cum larvis atque umbris dimicaverit. At constat plerosque etiam in vulgatis scriptis errores deprehendi, ut suis locis ostendemus : et, si qua amplius non exstant, ea quondam in ipso Abælardo legisse Guillelmum Sancti-Theodorici, Gaufridum, et abbatem illum anonymum Abælardi quondam discipulum, qui et præceptoris sui doctrinam callebat, et verba ipsa refert, uti et Guillelmus, tum ex Apologia, tum ex Theologia Abælardi, quæ in editis non comparent. Et certe Abælardus ipse in libro secundo commentarii super Epistolam ad Romanos, pag. 554, quædam in Theologia sua tractanda reservat, de quibus nulla mentio est in impressis, quæ sic desinunt : « Cætera desunt : » ut appareat, Theologiam in editis mutilam esse.

4. Itaque male omnino merentur de religione christiana, nedum de Bernardo, qui ut Abælardum ab-solvant, Bernardum caeco, ut aiunt, zelo impulsus fuisse criminantur. Saltem cum Abælardo ipso et ejus defensore Berengario agnoscant tandem, eum in quibusdam errasse. Ita enim se, quamvis non satis ex animo, reum agnoscit in nonnullis Abælardus in Apologia sua, ubi hæc verba : « Scripsi forte aliqua per errorem, quæ non oportuit : sed Deum testem et judicem in animam meam invoco, quia in his, de quibus accuser, nil per malitiam aut superbiam præsumpsi. » Esto itaque malitiam, atque etiam hæresim ab eo removere liceat : at errores saltem aliquos, vocum novarum studium, levitatem, forsam etiam superbiam et contentionum pruriginem in eo dissimulare non licet. Sed demum Innocentius rescripto ad episcopos misso hominem recludi jussit ejusque libros comburi, quos ipse Romæ flammis tradi mandavit, testante Gaufrido. Verum tandem resipuit Petrus, atque ab appellatione destitit consilio et hortatu Petri Venerabilis abbatis Cluniacensis, qui extremos ejus mores egregie laudat in epistola ad Heloissam.

637 5. Bernardo non impune cessit, quod Abælardum et scriptis et verbis persecutus sit. Nam non solum Abælardus censuræ impatiens, sed etiam Berengarius, ejus discipulus ac defensor, quædam in Bernardi scriptis erronea jactare demum ausi sunt, insigni commento. « Errasti vere, inquit Berengarius Bernardum alloquens, dum originem animarum de cælo asseruisti esse. » pag. 310. Et pag. 315 : « Animarum originem de cælis fabularis esse, ubi sic recolo te locutum (nempe sermone decimo septimo in Cantica) : Merito dixit Apostolus : « Nostra conversatio est in cælis. » Hæc verba tua subtiliter explorata, christianæ mentis palato hæresim sapiunt. » Apage insanum atque impudentem nebulonem. Abbas anonymus sub finem libri secundi aliam Abælardi in Bernardum calumniam profert. « Miraculum mihi est, quod a tam longo tempore, et a tantis viris, quorum doctrina fulget Ecclesia ut sole luna, nostro Abælardo responsum non est, qui criminatur Abbatem, quod dicat, Deum et assumptum a Deo hominem unum esse in Trinitate personam : cum homo res corporea, et membris composita, et dissolubilis sit : Deus vero nec corporea res sit, nec membris constans, ut dissolvi possit. Unde nec Deus homo, nec homo Deus dicendus est, » etc. Sic Nestorianum agit Abælardus, cum Bernardum erroris petulanter accusat. Recte ad hunc locum Guillelmus Sancti-Theodorici in capite octavo contra Abælardum : « Unde et nos similiter dicimus, Christum filium hominis in ipsa natura humanitatis suæ, sed non ex ipsa, secundum eam quam cum Deo habet unionem, tertiam esse in Trinitate personam : quia sicut incarnatus Deus factus est filius hominis propter hominem assumptum, sic assumptus homo factus est filius Dei propter assumptum Deum. »

6. Præter capitula, quæ dedita opera refellit Bernardus, nonnulla conglobatim recenset n. 10, contentus ea exposuisse, quæ ab aliis etiam refutantur, scilicet a Guillelmo, et abbate anonymo. De accidentibus, quæ in Eucharistia post consecrationem remanere in aere docebat Abælardus, ita Guillelmus sentit :

« Nobis vero videtur, si vobis etiam videtur, » sic Gaufridum Carnotensem episcopum et Bernardum alloquitur, « quod accidentia illa, sive prioris forma substantiæ, quæ, ut puto, non nisi consonus in unum accidentium concursus est, se ibi est, in corpore Domini est, non formans illud, sed virtute operantis in ea sapientiæ Dei aptans illud et modificans, ut secundum ritum mysterii et modum sacramenti habile fiat et tractabile, et gustabile in forma aliena, quod non poterat esse in propria. » Item in libro de Corpore et Sanguine Domini ad Rupertum, capite tertio: « Sed contra omnem sæcularis philosophiæ rationem et intellectum, mutata panis substantia in aliam substantiam, ad quoddam mysterii obsequium quædam accidentia, quæ illi inhærebant, sic transtulit non mutata, ut corpus Domini, licet adsit albedo, non fiat album; nec rotunditas rotundum: sed hujusmodi accidentia omnia sic reservavit, ut licet vere humanitatis ejus corpori adsint, non tamen insint, non tamen illud inficiant vel afficiant, » etc.

638 7. Cæterum sicut de Incarnatione non recte sentiebat, aut certe non recte loquebatur Abælardus, ita nec etiam de gratia Christi, quam ad solam rationem a Deo concessam et ad Scripturarum admonitionem et ad exempla redigebat; adeoque omnibus communem esse dicebat. « Dicendum est igitur, quod homo per rationem, a Deo quidem datam, gratiæ appositæ cohærere potest: nec Deus plus facit isti qui salvatur, antequam cohærea tgratiæ, quam illi qui non salvatur. Sed sicut qui lapides pretioso exponit venales, et desiderium videntium excitat ad emendum: similiter gratiam suam apponit omnibus, consultit Scripturis, et exemplis revocat; ut homines per libertatem arbitrii quam habent, gratiæ cohæreant. » Et infra: Vivificatio ista tribuitur gratiæ: quia ratio, qua homo discernit, et intelligit a malo abstinendum et bene agendum, est a Deo. Et ideo hoc inspirante Deo agere dicitur: quia Deus per rationem, quam dedit homini, facit eum peccatum ipsum agnoscere. » Hæc, aliaque Guillelmus ex Abælardi scriptis refert, haud dubie ex ejus Theologia, quæ ob hoc fortasse, aliaque permulta, a posteris mutilata est. Neque hac in re Guillelmo, viro alioqui docto ac piissimo, fidem denegare licet: maxime cum in libro quarto super Epistolam ad Romanos, Abælardus eandem pestiferam doctrinam doceat pag. 633 et sequente, ubi hæc verba in multis leguntur: « Ad desiderium itaque nostrum in Deo accendendum, et ad regnum cælestis concupiscendum, quam præire gratiam necesse est, nisi ut beatitudo illa, ad quam nos invitatur; et via, qua pervenire possimus, exponatur atque tradatur? Hanc autem gratiam tam reprobis, quam electis pariter impertit, utrosque videlicet de hoc instruendo æqualiter: ut ex eadem fidei gratia, quam perceperunt, alius ad bona opera incitetur, alius præ temporis sui negligentia inexcusabilis reddatur. » Et paulo post: « Nec necesse est, ut per singula, quæ quotidie nova succedunt opera, aliam Deus gratiam præter ipsam fidem exponat, qua videlicet credimus, pro hoc quod facimus, tantum nos premium adepturos. » Hæc idcirco commemoramus, ut omnes demum intelligant, quam impie ut de Incarnatione, ita de gratia Christi, si non sensit, saltem scripserit Abælardus; et quam merito Bernardus dixerit in epistola centesima nonagesima secunda. « Cum de Trinitate loquitur, sapit Arium; cum de gratia, sapit Pelagium; cum de persona Christi, sapit Nestorium. » Et duo quidem postrema ex dictis, et ex sequente epistola evincuntur: de tertio legat, qui id scire volet, Abælardi librum Theologiæ tertium sub finem; ibique inveniet ipso auctore, « facile convinci eos qui nostra de fide verba abhorrent, cum videlicet audiunt Deum Patrem, et Deum Filium, in sensum verborum nobis esse conjunctos. » Quo pacto? « Interrogemus enim eos, » inquit, « si Sapientiam Dei credant, de qua scriptum est, » Omnia in sapientia fecisti; « et statim respondebunt se credere, » Hoc vero esse Filium credere: sicut credere Spiritum sanctum non aliud esse, quam credere Dei benignitatem. Quæ quidem si rigide accipiuntur, **639** plusquam Arianismum, id est Sabellianismum, sapere videntur. Quamquam, ut ingenue fatear, hunc errorem in consequentibus rejicit, pag. 1069. Verum interest non solum recte sentire, sed etiam (maxime ubi de Fide agitur) recte loqui ac scribere. Hinc non immerito Guillelmus Sancti-Theoderici in capite tertio libri contra ipsum Abælardum, adductis ejus verbis de ære et sigillo, de potentia et quadam potentia, « quantum ad personarum destructionem, » inquit, « Sabellianum est; quantum ad dissimilitudinem et imparitatem, hoc in sententiam Arii pedibus ire est. » Hæc, inquam, ideo commemoramus, ut pudeat eos qui hos errores detestantur, quod Abælardi causam suscipiant adversus Bernardum, quem præcipit ac nimis impetiginis accusare porro non verentur. Eodem fere modo, atque Abælardus, Trinitatis mysterium explicat Guillelmus de Conchis, cujus itidem errores confutat Guillelmus Sancti-Theoderici abbas in epistola ad Bernardum. Adeo nihil infelicius cadere in religionem potest quam cum philosophi ex sola ratione fidei nostræ mysteria explicare conantur.

8. De toto Abælardi negotio Gaufridus sancti Bernardi notarius ita loquitur in epistola ad Henricum cardinalem et episcopum Albanensem: « Audiavi etiam, quod super damnatione Petri Abælardi diligentia vestra desiderat plenius nosse similiter veritatem: cujus libellos piæ memoriæ dominus Innocentius II papa in urbe Roma et in ecclesia beati Petri incendio celebri condemnavit, apostolica auctoritate hæreticum illum denuntians. Nam et ante plures annos venerabilis quidam cardinalis et legatus Romanæ Ecclesiæ, Cono nomine, regularis quondam canonicus ecclesiæ Sancti-Nicolai de Aruasia, Theologiam ejus, Suggestione concilium celebrans, similiter concremaverat, ipsum Petrum præsentem arguens, et convictum de hæretica pravitate condemnans. Unde vestro si placuerit, desiderio, per libellum de Vita sancti Bernardi, et per ejus epistolas missas ad curiam satisfet. Inveni tamen in Clara-Valle libellum cujusdam abbatis Nigrorum monachorum, quo errores ejusdem Petri notantur, quem et olim me vidisse recorder: sed a multis annis, ut custodes librorum asserunt, studiose quæsitus, primus quaternio non potuit inveniri. Propter quod propositi nostri est in Franciam destinare ad monasterium, cujus abbas existit, qui eundem librum composuit; et, si recuperare potero, transcribi facere codicem totum, et mittere vobis. Credo enim quod vestræ inquisitioni sufficere debeat, ut cognoscatis, quæ, quemadmodum, quare sint condemnata. » Hactenus Gaufridus ex Chesnii Notis in Abælardum. Mittimus quæ de viso Henrici canonici Tornacensis, ad Patres synodi Senonensis atque ad Bernardum relato, memorantur in Spicilegii tomo duodecimo, pag. 478 et sequente.

9. Posteaquam hæc scripseram, noster Joannes Durandus, qui tunc Romæ versabatur, ex mendoso codice Vaticano, notato 663, ad me transmisit Capitula hæresum Petri Abælardi, sequenti epistole præmissa, hæc ipsa sine dubio, quæ Bernardus in fine hujusce epistolæ se collegisse, ac Pontifici transmisisse significat. Idcirco ea hoc loco præmittere visum est ad ipsius epistolæ illustrationem.

INCIPIUNT CAPITULA HÆRESUM PETRI ABÆLARDI.

610 I. Horrenda similitudo de sigillo æreo, de specie et genere ad Trinitatem.

« Cum sapientia Dei quædam sit potentia, sicut æreum sigillum est quoddam æs, liquet profecto divinam sapientiam ex divina potentia esse suum habere, ad eam videlicet similitudinem, qua sigillum æreum dicitur esse quod est ejus materia; vel species ex genere, quod quasi materia speciei dicitur esse, ut animal hominis. Sicut enim ex eo quod est æreum sigillum, exigit necessario quod æs sit, et ex eo quod est homo ut animal sit, sed non e contrario: ita divina sapientia, quæ est potentia discernendi, exigit quod sit divina potentia, sed non e contrario. » Et post pauca: « Benignitas ipsa, que hoc nomine quod Spiritus est demonstratur, non est in Deo potentia sive sapientia. »

II. Quod Spiritus sanctus non sit de substantia Patris.

« Cum itaque tam Filius, quam Spiritus sanctus ex Patre sit, hic quidem genitus, ille procedens; differt in eo generatio ipsa a processione, quod is qui generatur ex ipsa Patris substantia est, cum ipsa, ut dictum est, Sapientia hoc ipsum esse habeat, ut sit quædam potentia. » Et Post pauca: « Spiritus vero quamvis ejusdem substantiæ sit cum Patre et Filio, unde etiam Trinitas ipsa homousion, id est unius substantiæ, prædicatur, minime tamen ex substantia Patris est aut Filii, quod esset ipsum ex Patre vel Filio gigni: sed magis ex ipsis habet procedere, quod est Deum se per charitatem ad alterum extendere. Quodammodo etenim per amorem unusquisque a se ipso ad alterum procedit, cum proprie, ut dictum est, nemo ad seipsum charitatem habere dicatur, ut sibi ipsi benignus esset, sed alteri: maxime autem Deus, qui nullius indiget, erga seipsum benignitatis affectu commoveri non potest, ut sibi aliquid ex benignitate impendat, sed erga creaturas tantum. »

III. Quod ea Deus solummodo possit facere, vel dimittere, vel eo modo tantum, vel eo tempore quo facit, non alio.

« Hac ratione qua convincitur quod Deus Pater tam bonum genuit Filium quantum potuit cum videlicet aliter reus esset invidiæ, clarum est etiam omnia quæ facit, quantum potest, egregia facere; nec ullum commodum quod conferre possit, subtrahere velle. » Et post pauca: « In tantum in omnibus quæ Deus facit, quod bonum est attendit, ut ipso boni pretio potius quam voluntatis suæ libito ad singula faciendâ inclinari dicatur. » Item: « Ex his itaque tam de ratione quam de scripto collatis constat, id solum Deum facere posse quod aliquando facit. » Et post pauca: « Qui si mala quæ fiunt disturbare posset, nec id etiam nisi opportune faceret, qui nihil importune facere potest: profecto non video, quomodo peccatis consentiens non esset. Quis enim

consentire malo dicendus est, nisi per quem etiam opportune disturbari posset? Item: « Prædictis itaque rationibus vel objectorum solutionibus liquere reor omnibus, ea solummodo Deum posse facere, vel dimittere, vel eo modo tantum, vel eo tempore quo facit, non alio. »

611 IV. Quod Christus non assumpsit carnem ut nos a jugo diaboli liberaret.

« Sciendum est quod omnes nostri doctores qui post Apostolos fuere, in hoc conveniunt, quod diabolus dominium et potestatem habebat super hominem et jure eum possidebat. « Et post pauca: « Nec diabolus unquam jus aliquod habuit super hominem, sed jure eum possidebat, permittente, ut, carcerarius; nec [ut eum] Filius Dei a jugo diaboli liberaret, carnem assumpsit. » Et post pauca: Quomodo nos justificari vel reconciliari Deo per mortem Filii ejus dicit Apostolus, qui tanto amplius adversus hominem irasci debuit, quanto amplius in crucifigendo Filium suum deliquerit, quam in transgrediendo primum præceptum suum unius pomi gustu: quomodo enim amplius justum fuerat? Quod si tantum fuerat illud Adæ peccatum, ut expiari non posset nisi ex morte Christi: quam expiationem habebit ipsum homicidium, quod in Christo commissum est, tot et tanta scelera in ipsum vel suos commissa? Nunquid mors innocentis Filii tantum Deo placuit, ut per ipsum reconciliaretur nobis, qui hoc peccando commisimus, propter quod innocens Dominus est occisus; nec nisi hoc maximum fieret peccatum, etiam levius potuit ignoscere multo nec nisi multiplicatis malis tam bonum facere, in quo et justiores facti sumus per mortem Filii Dei, quam ante eramus, ut a peccatis jam liberari debeamus? » Item: « Cui vero non crudele et iniquum videtur, ut sanguinem innocentis, et pretium aliquod quis requisierit, aut ullo modo ei placuerit innocentem interfici? nedum Deus tam acceptam mortem Filii habuit, ut per ipsam universo reconciliatus sit mundo. Hæc et his similia non mediocrem movent quæstionem, non solum de redemptione, sed etiam de justificatione nostra per mortem Domini nostri Jesu Christi. Nobis autem videtur, quod nihilo minus sumus justificati in sanguine Christi; et Deo reconciliari per hanc singularem gratiam nobis exhibitam, quod Filius suus nostram suscepit naturam et in ipsa nos tam verbo, quam exemplo instituendo usque ad mortem præstitit, nos sibi amplius per amorem astrinxit: ut tanto divinæ gratiæ accensi beneficio, nulla tolerare propter ipsum vestra reformidet charitas: quod quidem beneficium antiquos etiam patres, hoc perfidem expectantes, in summum amorem Dei tanquam homines temporis non dubitamus accendisse. » Et infra: « Puto ergo quod

consilium et causa incarnationis fuit, ut mundum luce suæ sapientiæ illuminaret, et ad amorem suum accenderet, »

V. *Quod neque Deus et homo, neque homo persona, quæ Christus est, sit tertia persona in Trinitate.*

« Quando dico, Christus est tertia persona in Trinitate; hoc volo dicere, quod Verbum, quod ab æterno tertia persona in Trinitate fuit, tertia persona sit in Trinitate; et ita puto quod locutio sit figurativa. Si enim propriam diceremus esse, cum hoc nomen Christus idem sonet quod Deus et homo, tunc talis esset sensus: Deus et homo est tertia persona in Trinitate. Quod penitus est falsum. » Et post pauca: « Et est sciendum, quod quamvis concedamus, quod Christus est tertia persona in Trinitate, non tamen concedimus quod hæc persona, quæ Christus est, sit tertia persona in Trinitate. »

VI. *Quod Deus non plus faciat ei qui salvatur antequam cohæreat gratiæ, quam ei qui non salvatur.*

« Sic iterum solet quæri illud quod a quibusdam dicitur, scilicet utrum omnes homines ita sola misericordia salventur, ut nullus sit qui bonam voluntatem habere possit, nisi gratia Dei præveniente, quæ cor moveat, et bonam voluntatem inspiret, et inspiratam multiplicet, et multiplicatam conservet. Quod si ita est quod homo ex se nihil boni operari possit, aut aliquo modo ad divinam gratiam suscipiendam per liberum arbitrium sine auxilio gratiæ se erigere prout **612** dictum est, non possit; non videtur ratio quare, si peccat, puniatur. Si enim non potest ex se aliquid boni facere, et talis factus, est qui sit prior ad malum, quam ad bonum; nonne si peccat immunis est a culpa; et nunquid Deus, qui ita infirmum et fragilis naturæ eum fecit, est laudandus de tali creatione. Imo si ita esset, nonne potius culpandus videretur? » Et post pauca: « Quod si ita esset quod homo ad divinam gratiam percipiendam se erigere sine alterius gratia non posset; non videtur ratio esse, quare homo inculparetur; et Dei gratiam non habere, potius in auctorem ipsius refundandum videretur. Quod ita non est, sed longe aliter dicendum prout rei veritas se habet. Dicendum est ergo, quod homo per rationem, a Deo quidem datam gratiæ appositæ cohærere potest: nec Deus plus facit illi qui non salvatur antequam cohæreat gratiæ, quam illi qui non salvatur. Ita enim se gerit Deus erga homines, quemadmodum mercator qui habet pretiosos lapides venales, qui videlicet exponit eos in foro, et æque omnibus offert, et per ostensos desiderium in eis ad emendum excitat. Qui prudens est, sciens se eis indigere, laborat ut habeat; acquirit nummos, et emit eos: qui deses est et piger, etsi desiderium habeat, quia tamen piger est, non laborat, etsi fortior sit alio corpore, nec emit eos; et ideo culpa sua quod caret illis. Similiter Deus gratiam suam apponit omnibus, et consulit Scripturis et doctoribus eximiis, ut pro libertate arbitrii, qua gratiæ cohæreat qui prudens est, providens

A sibi in futuro ex libertate arbitrii qua huic cohæret gratiæ. Piger vero a carnalibus desideriis implicatus, etsi desideret beaificari, nunquam tamen vult laborare comescendo se a malo, sed negligit, quamvis per liberum arbitrium possit cohærere gratiæ; et sic ab omnipotenti Deo negligitur. »

VII. *Quod Deus non debeat mala impedire.*

« In primis videndum est, quid sit consentire malo; et quid non. Ille equidem malo consentiens dicitur, qui cum debeat hoc prohibere, et possit, non prohibet: si autem debeat, et non possit: et e contrario si possit et non debeat; non est reus. Si vero nec debet, nec potest, multo minus reus censendus est. Et ideo Deus a consensu malorum est alienus, qui nec debet, nec potest mala impedire. Ideo non debet, quia cum res per benignitatem illius eveniat eo modo, quo melius potest, nullo modo hoc velle debet. Ideo autem non potest, quia bonitas illius electo minori bono, illi quod majus est impedimentum minime parare potest. »

VIII. *Quod non contraximus ex Adam culpam, sed pœnam.*

« Sciendum est quod cum dicitur, Originale peccatum est in parvis; hoc dicitur pro pœna temporali et æterna, quæ debetur eis ex culpa primi parentis. » Et paulo post: « Similiter dicitur, in quo omnes peccaverunt (Rom. v, 12): ideo scilicet, quia seminarium omnium erat in illo qui peccavit. Non tamen inde provenit, quod omnes peccassent qui non erant: et qui non est, non peccat. »

IX. *Quod corpus Domini non cadit in terram.*

« De speciebus panis et vini quæritur, si sint modo in corpore Christi, sicut prius erant in substantia panis et vini, quæ versa est in corpus Christi: an sint in aere. Sed verisimilius est quod sint in aere, cum sint in corpore Christi sua lineamenta, et suam speciem habeat, sicut alia corpora humana. Species vero istæ, scilicet panis et vini, fiunt in ore ad celandum et obtegendum corpus Christi. » Et post pauca: « Hic autem quæritur de hoc quod qui videtur esse multitudo... unde et præcipitur, quod a Sabbato usque ad Sabbatum servetur, sicut de panibus propositionis factum fuisse legitur, a muribus etiam corroditi videtur, et de manu sacerdotis vel diaconi in terra cadere. Et ideo quæritur quare Deus permittat ista fieri in corpore suo. **613** An fortassis non ita fiat in corpore, sed tantum ita faciat apparere in specie? Ad quod dicimus, quod revera non est sic in corpore, sed Deus ita in speciebus ipsis propter negligentiam ministrorum reprimendam habere facit: corpus vero suum, prout ei placet, reponit et conservat. »

X. *Quod propter opera nec melior, nec pejor efficiatur homo.*

« Solet quæri quid a Domino remuneretur, opus, an intentio, seu utrumque. Auctoritas autem videtur velle, quod opera a Deo æternaliter remunerentur: ait namque Apostolus, *Reddet Deus unicuique secundum opera sua* (Rom. ii, 6). Et Athanasius ait.

Reddituri sunt de factis propriis rationem. Et paulo post ait: Et qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam; qui vero mala, in ignem æternum (Matth. xxv, 46, et Joan. v, 29). Nos vero dicimus, quod æternaliter a Deo remunerentur, sive ad bonum, sive ad malum: nec propter opera pejor, vel melior efficitur homo, nisi dum operatur fortassis voluntas ejus in aliquo augmentetur. Nec est contra Apostolum vel alios auctores; quia cum Apostolus dixit, *Reddet unicuique*, etc., ibi effectum pro causa posuit, opus scilicet pro voluntate seu intentione.

XI. *Quod non peccaverunt qui Christum crucifixerunt ignoranter; et quod non sit culpæ adscribendum quidquid fit per ignorantiam.*

« Opponit de Judæis qui Christum crucifixerunt, et de aliis qui martyres persequando putabant se obsequium præstare Deo: et de Eva :: quæ non egit contra conscientiam, quoniam seducta est, et tamen certum est eam peccasse. Ad quod nos dicimus, quod revera illi simplices Judæi non agebant contra conscientiam, sed potius zelo legis suæ Christum persequebantur; nec putabant se male agere, et ideo non peccabant: nec propter hoc aliqui eorum damnati sunt, sed propter præcedentia peccata, merito quorum in istam cæcitate devoluti sunt. Et inter illos erant electi illi, pro quibus Christus oravit, dicens: *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt* (Luc. xxiii, 34). Nec oravit ut hoc peccatum eis dimitteretur, cum hoc peccatum non esset, sed potius peccata præcedentia. »

XII. *De potestate ligandi et solvendi.*

« Illud quod in Matthæo legitur, *Quæcunque ligaveris super terram* (Matth. xvi, 19), etc., sic intelligendum est: *Quæcunque ligaveris super terram, id*

A est in præsentī vita, *erit ligatum et in cælis*, id est in præsentī Ecclesia. » Et post pauca: « Huic sententiæ, quæ dicimus Deum solum dimittere peccata, Evangelium videtur obviare: ait namque Christus ad discipulos suos: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata remittuntur eis* (Joan. xx, 22, 23). Sed nos dicimus quod hoc dictum est solis Apostolis, non successoribus eorum. » Et statim subditur: « Si quis tamen successoribus eorum convenire hoc dixerit, ad modum supradictæ auctoritatis hanc quoque exponere decet. »

XIII. *De suggestione, delectatione, et consensu.*

« Sciendum quoque quod suggestio non est peccatum illi cui suggestio fit, nec delectatio consequens suggestionem, quæ delectatio inest ex infirmitate et memoria voluptatis, quæ est in impletionem illius rei quam adversarius suggerit; sed solus consensus, qui et contemptus Dei dicitur, in quo peccatum consistit. » Et post pauca: « Nec dicimus quod voluntas faciendi hoc vel illud, nec et ipsum opus sit peccatum, sed potius, ut superius dictum est, ipse Dei contemptus ex aliqua voluntate. »

XIV. *Quod ad Patrem proprie vel specialiter pertinet omnipotentia.*

« Si potentiam tam ad notitiam subsistendi, quam ad efficaciam operationis referamus, invenimus ad proprietatem personæ Patris proprie vel specialiter omnipotentiam atinere: quod non solum cum cæteris duabus personis æque omnia efficere potest, verum etiam ipse solus a se, non ab alio existere habet; et sicut habet a se existere, ita etiam ex se habet posse. »

Hæc sunt Capitula Theologiæ, imo Stultologiæ Petri Abælardi.

S. BERNARDI ABBATIS CONTRA QUÆDAM CAPITULA ERRORUM ABELARDI

EPISTOLA CXC SEU TRACTATUS.

AD INNOCENTIUM II PONTIFICEM

614 PREFATIO.

Amantissimo patri domino INNOCENTIO summo Pontifici, frater BERNARDUS Claræ-vallis vocatus abbas, modicum id quod est.

Oportet ad vestrum referri apostolatam pericula quæque et scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe hujus prærogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum

D est: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua?* Ergo quod sequitur, a Petri successore legitur: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (Luc. xxii, 32). Id quidem modo necessarium. Tempus est ut vestrum agnoscatis, Pater amantissime, principatum; probetis zelum, ministerium honoretis. In eo plane Petri impletis vicem, cujus tenetis et sedem, si vestra admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate conterritis fidei corruptores.